

Медвідь Левко Іванович

(18.06.1905, с. Чорна Гребля — 22.02.1982, м. Київ) — видатний учений-гігієніст, доктор медичних наук, заслужений діяч науки УРСР (з 1965), членкор. АМН СРСР (з 1966), академік АМН СРСР (з 1969). Народився в селянській родині. Його батьки, Іван Васильович та Ксенія Михайлівна, мали невеличку земельну ділянку, виховували шістьох дітей. З малих років Левко працював підпаском у маєтку графа Потоцького.

У 1915 році закінчив із похвальною грамотою церковно-приходську школу, а згодом — двокласну школу. З 1918 року Л.І. Медвідь працював сезонним робітником, пізніше — слюсарем на цукровому заводі у селищі Красносілка на Вінниччині. На цьому ж заводі вступив до комсомольської організації. З 1921 року поєднував працю на заводі з навчанням у профтехшколі. В цей час його обирають депутатом сільської ради. 1924 року за путівкою комсомолу був направлений на навчання до Вінницького хіміко-фармацевтичного інституту. З 1929 року став членом ВКП(б). Диплом з відзнакою про закінчення інституту, отриманий Л.І. Медведем, засвідчив його різнобічні знання як фармацевта-провізора. Був обраний головою профспілки медичних працівників Вінниці. З 1930 року — завідувач окружним аптекоуправлінням. З 1931 року — керівник Вінницького міського відділу охорони здоров'я. Одночасно читав курс лекцій з організації охорони здоров'я і аптечної справи у фармацевтичному інституті. Л.І. Медвідь був ініціатором створення виробничого медичного інституту (1932). Обіймаючи вищезгадані посади, він став і першим директором цього інституту. Навесні 1933 року Л.І. Медвідь був призначений завідувачем агітаційно-масового відділу Жмеринського райкому КП(б)У, а через рік — завідувачем відділу охорони здоров'я Дніпровського пароплавства. Виконуючи нові службові обов'язки, Л.І. Медвідь звернувся до Народного комісаріату охорони здоров'я УРСР із проханням дозволити йому продовжити навчання у Київському медичному інституті. З урахуванням вищої фармацевтичної освіти він був прийнятий відразу на другий курс санітарно-гігієнічного факультету. 1935 року отримав нове призначення, відтепер у столиці УРСР, і став керівником Київського обласного відділу охорони здоров'я.

В березні 1936 року Л.І. Медведя призначають першим заступником наркома охорони здоров'я УРСР. Одночасно він продовжував навчання в медичному інституті, який закінчив у 1939 році. Того ж року вступив до аспірантури Київського інституту гігієни праці і професійних захворювань. Тема його наукових досліджень — сільськогосподарська токсикологія. У цей час Л.І. Медвідь здобув визнання як один із провідних спеціалістів у галузі розробки хімічних засобів захисту сільськогосподарських рослин.

У травні 1941 року Л.І. Медведя призначають директором Першого Київського медичного інституту. З початком Великої Вітчизняної війни за рішенням Раднаркому УРСР два київські медичні інститути були об'єднані і під керівництвом Л.І. Медведя переведені до Харкова, потім до Челябінська. В цей тяжкий для країни час в інституті, крім навчальної, проводилась наукова робота — розроблялось 197 наукових тем. Насамперед провадилися дослідження за тематикою оборонних програм АН СРСР та АН УРСР. В цей період Левко Іванович був нагороджений орденами "Знак Пошани" і "Червоної Зірки" та Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

Навесні 1944 року у Челябінську він захистив кандидатську дисертацію з питань гігієни і токсикології ртутьорганічних сполук і очолив кафедру гігієни праці.

Після визволення Києва від фашистських загарбників медичний інститут під орудою Л.І. Медведя знов був переведений до зруйнованої столиці України. Левко Іванович здійснював

Медвідь Левко Іванович

практичне керівництво відновленням лікарських установ поряд із відповідальними завданнями стосовно санітарної протиепідемічної служби та ін.

У цей же період, поряд із величезною за обсягом організаційною діяльністю в системі охорони здоров'я України, Л.І. Медвідь виконує відповідальні дипломатичні обов'язки. У серпні 1945 року УРСР увійшла до складу створеного в рамках ООН адміністративного органу допомоги й відновлення країн, що постраждали від фашистської навали (ЮНППА). Л.І. Медвідь був членом делегації УРСР на III сесії ЮНППА, що відбулась в Лондоні (1945), на IV та V сесіях цієї міжнародної організації в США і Швейцарії (обидві — 1946). Цього ж року у складі делегації УРСР він брав участь у роботі I сесії Генеральної Асамблеї ООН у США. На цій сесії була створена економічна й соціальна рада ООН, до складу якої увійшов Л.І. Медвідь як представник від УРСР. Він брав участь у розгляді питань координації й розвитку співробітництва держав із різним соціальним устроєм у таких напрямках, як торгівля, індустріалізація, освоєння природних ресурсів, демографія, соціальне забезпечення та ін. Л.І. Медвідь представляв Україну на Міжнародній конференції з питань охорони здоров'я, на якій було засновано Всесвітню організацію охорони здоров'я (1946). Він брав активну участь у розробці статуту ВООЗ. 8 листопада 1946 року Л.І. Медвідь як представник УРСР виступив із промовою на засіданні Першого комітету Генеральної Асамблеї ООН.

У березні 1947 року Л.І. Медвідь був призначений міністром охорони здоров'я УРСР. Одночасно доцент Л.І. Медвідь продовжував керувати кафедрою гігієни праці у Київському медичному інституті. За його активною участю в Києві відбувся один з перших повоєнних наукових форумів — VII республіканський з'їзд гігієністів, епідеміологів, мікробіологів та інфекціоністів. Л.І. Медвідь як міністр охорони здоров'я затвердив програму удосконалення профілактичної медицини. Ця програма мала сприяти ліквідації більшості гострих інфекційних захворювань. Л.І. Медвідь вважав, що настав час нових методологічних засад з регламентації гігієни праці всіх галузей виробництва. Показово, що саме міністр охорони здоров'я України виступив у 1949 році в Москві на XII Всесоюзному з'їзді гігієністів із доповіддю про сучасні проблеми гігієни праці у сільському господарстві.

У 1952 р. Л.І. Медвідь був призначений директором Київського науково-дослідного інституту гігієни праці і професійних захворювань. У листопаді 1958 року відзначалось 30-річчя з часу заснування цього інституту. Цій знаменній події була присвячена наукова сесія і збірник праць, у якому вміщені статті фундаторів сучасної гігієнічної науки. Л.І. Медвідь написав велику за обсягом оглядову статтю, що висвітлювала становлення та етапи розвитку інституту. Саме завдяки зусиллям Л.І. Медведя з кожним роком відділи й окремі лабораторії інституту працювали ефективніше, зміцнювався зв'язок теоретичної наукової думки з практикою.

Коло наукових інтересів Л.І. Медведя було надзвичайно широким. Він, насамперед, приділяв увагу тим науковим проблемам, які в інтересах здоров'я людей, охорони їх праці потребували негайного вирішення. У колі таких питань Левко Іванович розглядав проблему удосконалення гігієни праці за умов застосування інсектицидів і фунгіцидів у сільському господарстві. Актуальність цієї проблеми визначалась залученням до необмеженого застосування інсектофунгіцидів, а також широкого впровадження нових маловивчених або зовсім не вивчених препаратів багатотисячною армією колгоспників, робітників МТС і радгоспів, які не мали щодо цього відповідної кваліфікації. Найбільш важливим, невідкладним, на думку Л.І. Медведя, було експериментальне вивчення токсикологічних властивостей інсектицидів і фунгіцидів перед тим, як їх застосовувати на практиці, розробка доступних для районних СЕС методів хімічного визначення інсектофунгіцидів у повітрі,

Медвідь Левко Іванович

санітарно-гігієнічна оцінка умов праці при різних засобах і методах, їх застосування у сільському господарстві.

За розробку системи профілактичного санітарного нагляду, створення санітарних правил і методичних вказівок стосовно гігієнічної оцінки сільськогосподарських машин Л.І. Медвідь 1954 року був нагороджений медаллю ВДНГ СРСР, а також пам'ятним знаком і грамотою Державного комітету стандартів СРСР. З 1957 року Л.І. Медвідь — експерт ВООЗ, з 1964 року — консультант Міжнародної організації з питань охорони праці сільськогосподарських робітників.

1961 року Левко Іванович захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора медичних наук за темою "Гігієна праці при застосуванні ртутьорганічних фунгіцидів (до проблеми токсикологічної і гігієнічної оцінки нових інсектицидів)", а у 1962 році отримав вчене звання професора.

1962 року на II Всесоюзній конференції з питань гігієни і токсикології пестицидів (а цими питаннями в цей час займалися понад 30 науково-дослідних установ) одногolosно була підтримана ініціатива Л.І. Медведя щодо створення спеціалізованого інституту гігієни і токсикології пестицидів. 22 листопада 1964 року був виданий наказ Міністерства охорони здоров'я СРСР про створення в Києві Всесоюзного науково-дослідного інституту гігієни і токсикології пестицидів і пластичних мас. У науковому світі стала широко відома скорочена назва інституту ВНДІГІНТОКС. Під керівництвом Л.І. Медведя, який став директором ВНДІГІНТОКСу, ця наукова інституція стала провідним гігієнічним центром в галузі вивчення пестицидів і полімерів. В інституті, очолюваному Левком Івановичем, було створено 20 підрозділів, в яких працювали 23 доктори і біля 100 кандидатів наук.

Л.І. Медвідь очолив Всесоюзну проблемну комісію "Наукові основи гігієни і токсикології пестицидів і полімерних матеріалів". Вперше була створена розгорнута програма вивчення віддалених наслідків застосування пестицидів: ембріотоксичних, тератогенних, мутагенних, гонадотоксичних, алергенних і канцерогенних властивостей пестицидів. З метою профілактики і раннього виявлення змін у стані здоров'я осіб, які працюють з пестицидами, при інституті був організований клінічний відділ. Отримані дані були покладені в основу розробки системи профілактики захворювань, пов'язаних із застосуванням хімічних засобів захисту рослин від хвороб і шкідників.

У лютому 1969 року Л.І. Медвідь був обраний загальними зборами АМН СРСР її дійсним членом. Його зусилля щодо вдосконалення профілактичної медицини, особистий вагомий внесок у вирішення проблеми запобігання забруднення довкілля у зв'язку із широким застосуванням засобів захисту рослин і полімерних матеріалів отримали високе наукове визнання.

Запропонована Л.І. Медведем гігієнічна класифікація пестицидів була розглянута у 1971 році на виїзному засіданні Європейського регіонального бюро ВООЗ, яке відбулось у Києві, і стала основою прийнятої ВООЗ класифікації пестицидів за ступенями небезпечності. Л.І. Медвідь представляв СРСР на III Всесвітньому конгресі з питань охорони здоров'я сільського населення. Він перебував у наукових відрядженнях в країнах Західної Європи: Франції, Швейцарії, Англії, Італії, зокрема, виступав у Мілані з доповіддю на Міжнародному симпозіумі з питань професійних захворювань працівників сільського господарства. Фундаментальні положення, обґрунтовані Л.І. Медведем у галузі охорони здоров'я, гігієни праці, здобули визнання світової наукової громадськості. І головне — завдяки зусиллям Л.І. Медведя застосування хімічних засобів захисту рослин стало більш безпечним для здоров'я людини.

Медвідь Левко Іванович

Великий учений і мудрий педагог, Л.І. Медвідь виховав цілу плеяду науковців. Під його керівництвом виконано 35 докторських і 80 кандидатських дисертацій, підготовлено більше 2000 фахівців, які працюють у різних галузях гігієни й токсикології пестицидів, полімерних матеріалів і клініки отруень.

Л.І. Медвідь — автор понад 260 наукових праць, в т. ч. 7 монографій та посібників, що охоплюють питання гігієни села та сільськогосподарської праці, організації охорони здоров'я, історії медицини як науки, токсикології пестицидів. Л.І. Медвідь — почесний президент Міжнародної асоціації сільської медицини, член Міжнародної академії з охорони довкілля. Його праці були перекладені багатьма мовами народів світу, в т.ч. англійською, німецькою, французькою, польською, болгарською.

Заслуги Л.І. Медведя були відзначені урядовими та науковими нагородами: орденом Трудового Червоного Прапора (1971, 1987), орденом "Знак Пошани" (1961, 1966), у 1982 році Л.І. Медвідь був посмертно удостоєний високої наукової нагороди — премії Ф.Ф. Ерісмана за книгу "Гигиена труда в сельскохозяйственном производстве" (під редактуванням Л.І. Медведя і Ю.І. Кундієва).

У червні 1985 року з нагоди 80-річчя від дня народження Л.І. Медведя на фасаді будинку інституту було встановлено меморіальну дошку.

Видатний вчений-гігієніст, один з організаторів сучасної медичної науки, державний діяч, дипломат, Левко Іванович Медвідь назавжди залишиться у пам'яті своїх соратників, учнів і послідовників.